

ถ้อยคำความเจ็บปวดในบทแถลงศิลปะเครื่องประดับ The Suffering Message in Documentary Jewellery Art

นภพล เงินบาท Noppadol Ngenbaht

คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

Corresponding author, e-mail: Smoker.junior@gmail.com

Received November 23, 2023; Revised September 27, 2024; Accepted: September 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี 2. เพื่อออกแบบบทแถลงศิลปะเครื่องประดับที่แสดงออกถึงความเจ็บปวดและความรุนแรงที่ไร้ซึ่งอิสรภาพ 3. เพื่อส่งเสริมให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในการสร้างทางรถไฟสายมรณะ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ เชิงลึกเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ใช้การสัมภาษณ์เป็นหลักและทำเพียงรอบเดียวเท่านั้นใช้การสัมภาษณ์แบบเปิด ผลการศึกษาพบว่า 1) เนื่องจากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้สร้างทางรถไฟยุทธศาสตร์ โดยการเกณฑ์เชลยศึกรวมถึงแรงงานจำนวนมาก รีบเร่งสร้างทางรถไฟอย่างหามรุ่งหามค่ำ ทำให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก คนไทยจึงเรียกทางรถไฟนี้ว่า “ทางรถไฟสายมรณะ” เส้นทางรถไฟสายนี้ ถือเป็นอนุสรณ์ของโลกที่จารึกความโหดร้ายทารุณของสงครามโลกครั้งที่ 2 2) ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยผลิตชิ้นงานจัดแสดงนิทรรศการ และใช้กระบวนการทำสีโลหะของเครื่องประดับในการ รถมดำ และรมเขียว เพื่อให้ชิ้นงานเปลี่ยนสีและอารมณ์ไปตาม ช่วงเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต 3) เทคนิค และกระบวนการ มาพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องประดับ จำนวน 2 คอลเลคชั่น ประกอบไปด้วย 5 ชิ้น เพื่อให้ผู้พบเห็นหรือผู้สวมใส่ตระหนักถึงเรื่องราวการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ

คำสำคัญ: สงครามโลกครั้งที่ 2; การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ; เส้นทางรถไฟสายมรณะ

Abstract

This research article aims to 1. Study the history of the construction of the Death Railway in Kanchanaburi Province 2. Design an art statement of jewelry that expresses the pain and violence without freedom 3. Promote the remembrance of

important events in the construction of the Death Railway This research is a documentary research and in-depth interview. The tools used to collect data include interviews as the main method and only one round using an open interview. The results of the study found that: 1) During World War II, Japan built a strategic railway by recruiting many prisoners of war and laborers. They rushed to build the railway day and night, causing many people to die. Thai people therefore called this railway the "Death Railway". This railway line is considered a world monument that records the cruelty of World War II. 2) The data obtained from the research produced exhibition pieces and used the metal coloring process of jewelry in blackening and greening to make the pieces change color and mood according to the past, present and future. 3) The techniques and processes were developed into 2 collections of jewelry, consisting of 5 pieces, to make viewers or wearers aware of the story of the construction of the Death Railway.

Keywords: World War 2; Construction of the Death Railway; the Death Railway

บทนำ

ศิลปะเป็นงานสร้างสรรค์ขึ้นมาไม่ใช่เป็นขึ้นมาเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากความคิดของบุคคลที่ต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นได้รู้ความคิดของตนเองด้วยคำพูดบ้าง ภาพวาดบ้าง รูปปั้นบ้าง ตลอดทั้งงานเขียนในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น ความงามตามธรรมชาติจึงไม่เป็นอิสระ ถ้าถือว่าไม่มีผู้สร้าง แต่ถ้าถือว่าผู้สร้างก็เป็นศิลปะอีกประการหนึ่ง ผลงานทางศิลปกรรมจะต้องแสดงออกซึ่งลักษณะพิเศษบางประการของศิลปะด้วย นอกจากนั้น การสร้างสรรค์ศิลปกรรมจะต้องแสดงอะไรบางอย่างของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่าศิลปินผู้นั้นจะต้องการสื่อสารถึงผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม เลโอ ตอลสตอย ถือว่าศิลปะคือการสื่อสารอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งให้คนอื่น ๆ ที่มีอารมณ์อย่างเดียวกันได้รับทราบโดยการใช้เส้น สี เสียง การเคลื่อนไหว หรือคำพูด ยิ่งอารมณ์รุนแรงเพียงใด ศิลปะก็ยิ่งดีเพียงนั้น ซึ่งตอลสตอยกล่าวว่า “คำพูดที่ถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์นั้นทำให้คนเราเกิดความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ศิลปะก็คล้ายกัน และลักษณะพิเศษของความสัมพันธ์ที่เกิดจากศิลปะต่างกับที่เกิดจากคำพูดก็คือ คำพูดนั้นมนุษย์เราใช้อาศัยเป็นสื่อถ่ายทอดความคิด แต่ศิลปะใช้สำหรับถ่ายทอดความรู้สึก” (Tolstoy, L., 1964).

จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ มีแม่น้ำสำคัญคือแม่น้ำแควใหญ่ จุดต้นน้ำเริ่มที่ทิวเขาถนนธงชัย ไหลลงผ่านอำเภอร่มโพธิ์ จังหวัดตาก เขตทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดอุทัยธานี ต่อกับอำเภอสรีสวัสดิ์ และอำเภอเมืองกาญจนบุรี

รวมกับแม่น้ำแควน้อย เป็นแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งมีความยาวประมาณ 450 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำที่มีสะพานข้ามแม่น้ำแคว ซึ่งได้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีชื่อเสียง เนื่องจากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ตัดสินใจสร้างทางรถไฟยุทธศาสตร์ จากชุมทางหนองปลาดุก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เข้าสู่จังหวัดกาญจนบุรี โดยข้ามแม่น้ำแควใหญ่ เลียบแม่น้ำแควน้อยไปจนถึงด่านเจดีย์สามองค์ และปลายทางไปยังเมืองทันบูชายัตประเทศพม่า ก่อสร้างโดยการเกณฑ์เชลยศึก ชาวอังกฤษ ออสเตรเลีย ฮอลันดา และอินโดนีเซีย จำนวนกว่า 60,000 คน และรวมถึงแรงงานจำนวนมาก ทั้งชาวมลายู อินเดีย จีน ญวน อินโดนีเซีย พม่า และไทย ประมาณ 200,000 คน ทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมของกองทัพญี่ปุ่น รับแรงสร้างทางรถไฟอย่างหามรุ่งหามค่ำ ทำให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ทั้งจากความเป็นอยู่ที่ยากแค้น โรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้า และด้วยความอดเคี้ยวอดแลของเส้นทางสะพานตามหน้าผาทำให้การก่อสร้างมีความยากลำบาก คนไทยจึงเรียกทางรถไฟนี้ว่า “ทางรถไฟสายมรณะ” เส้นทางรถไฟสายนี้ ถือเป็นอนุสรณ์ของโลกที่จารึกความโหดร้ายทารุณของสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างให้แล้วเสร็จเพียงหนึ่งปี ก่อนจะถูกระเบิดทิ้งจากกองบินสัมพันธมิตรจนสะพานช่วงกลางพังถล่มลงมา ต่อมาภายหลังสงครามโลกยุติลง รัฐบาลไทยได้ขอซื้อทางรถไฟต่อจากประเทศอังกฤษ ด้วยเงินจำนวน 50 ล้านบาท เพื่อบูรณะซ่อมแซมในปี พ.ศ. 2489 การซ่อมในครั้งนั้นได้ยุบต่อม่อกลาง แล้วสร้างเป็นสะพานเหล็ก 2 ช่วง แทนของเดิม เปลี่ยนช่วงสะพานไม้เป็นสะพานเหล็ก รวมความยาวของสะพานทั้งสิ้น 322.90 เมตร (พ่อน เปรมพันธุ์ และ โสมขยา ธนกุล, 2563)

ปัจจุบันทางรถไฟสายมรณะและสะพานข้ามแม่น้ำแคว ได้กลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้รับการยกย่องให้เป็น "สัญลักษณ์แห่งสันติภาพ" เนื้อเรื่องของรถไฟสายมรณะแห่งนี้ ได้ถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ฮอลลีวูด เรื่อง THE BRIDGE ON THE RIVER KWAI ในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งสร้างมาจากนิยายในชื่อเดียวกัน และภาพยนตร์เรื่อง "THE RAILWAY MAN แค้นสะพานข้ามแม่น้ำแคว" ในปีพ.ศ. 2556 ซึ่งสร้างมาจากชีวประวัติของเชลยศึก ผู้ร่วมสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแคว นอกจากนี้ทางจังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแควขึ้นประจำปี ทุกปี โดยมีการแสดงสีเสียดเพื่อย้อนรำลึกถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้บทเพลงงานศิลปะ หมายถึงคำพูดของศิลปินที่จะพูดคุยไม่เพียงแค่ผ่านงานศิลปะ แต่เกี่ยวกับงานศิลปะด้วย สามารถเปิดเผยแนวคิดปรัชญาอิม และแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังงานศิลปะ แสดงถึงเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของงานศิลปะ

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484 - 2488) กาญจนบุรีเข้ามาเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น เกณฑ์เชลยศึกมาสร้างทางรถไฟไปพม่า โศกนาฏกรรมก็เกิดขึ้น เพราะเชลยศึก รวมทั้งกรรมกร ชาวต่างชาติต้องมาล้มตายในป่าเมืองกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก จึงเรียกทางรถไฟสายนี้ว่า "ทางรถไฟสายมรณะ" ยังปรากฏหลักฐานของอนุสรณ์สงคราม เช่น ทางรถไฟ สะพานข้าม

แม่น้ำแคว โค้งมรณะ ตลอดจนสุสานของเหล่าเชลยศึกที่บ้านดอนรักและบ้านเขาปูน (วรวิสุทธิธรรมฤทธิ, 2544)

จากข้อมูลข้างต้นนำไปสู่การสร้างสรรค์งานศิลปะที่ตั้งอยู่บนฐานของอารมณ์แห่งความเจ็บปวดผ่านการนำเสนอในรูปแบบของเรื่องราวที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับการสูญเสียและนำไปสู่ผลกระทบทางด้านความรู้สึกอีกทั้งยังเป็นข้อมูลในการผลิตสร้างความอ่อนแอและความเข้มแข็งที่สะท้อนผ่านอารมณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อออกแบบบทแสดงศิลปะเครื่องประดับที่แสดงออกถึงความเจ็บปวดและความรุนแรงที่ไร้ซึ่งอิสรภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในการสร้างทางรถไฟสายมรณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ เส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี ประชากร คือ จำนวน 3 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

- 1) แบบสอบถาม ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมนิทรรศการ และข้อเสนอแนะ
- 2) แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics)

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสารวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์เป็นหลักและทำเพียงรอบเดียวเท่านั้นใช้การสัมภาษณ์แบบเปิด โดยไม่มีคำถามนำคำตอบว่าจะต้องเป็นอย่างหนึ่งอย่างไร (On Directive Interview) เพื่อป้องกันไม่ให้แนวคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ถูกครอบงำหรือชักจูงโดยใจความ หรือ แนวความคิดที่แฝงอยู่ แต่ทั้งนี้จะอาศัยกรอบหรือแนวทางแบบคำถามกว้างๆ เพื่อให้การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ครอบคลุมทั้งหัวข้อและเนื้อหา เพื่อจะได้วิเคราะห์และเสนอผลในลักษณะที่สามารถสร้างข้อสรุปเป็นการทั่วไปได้ตามหัวข้อนั้นๆ นำผลการสัมภาษณ์ที่จัดบันทึก หรืออัดเทปที่ได้รับอนุญาตมาเรียบเรียง แล้วส่งกลับให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบความถูกต้องและทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาเขียนเป็นผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

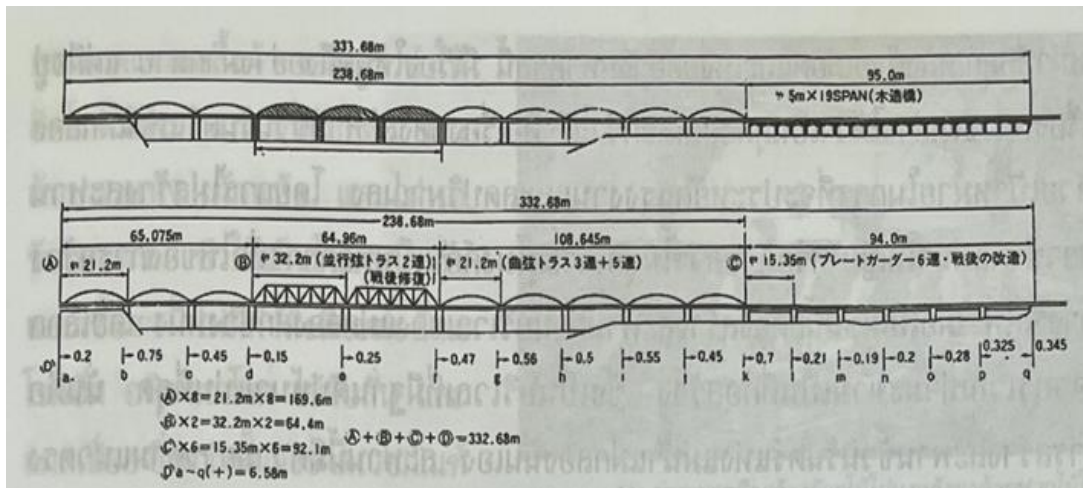
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลรวมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลข แต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มี “รายละเอียด” และ “ลึก” และมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย การสร้างสรรค์ผลงานผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาประวัติศาสตร์ทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการใช้การสัมภาษณ์จากทายาทผู้มีส่วนช่วยเหลือและแรงงานในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟ ผู้วิจัยจึงนำคำสัมภาษณ์จากทายาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกระทำของเชลยศึกที่มีต่อทางรถไฟ วัสดุและการกระทำของธรรมชาติเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พบเห็นรับรู้เข้าใจได้ง่าย โดยถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะเครื่องประดับจากเทคนิคการตี ดอกเงาะ ชุต และการทำปฏิกิริยากับโลหะโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นเทคนิคที่เชลยสงครามได้มีการใช้ในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะนี้ในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี มาจากหนังสือมหาสงครามเอเชียบูรพา การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ ประวัติศาสตร์การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี กองทัพญี่ปุ่นได้ใช้แรงงานเชลยศึกสร้างเป็นสะพานไม้ชั่วคราว ระดับห่างจากสะพานเหล็กปัจจุบันไปทางใต้ประมาณ 100 เมตร เริ่มลงมือก่อสร้างเมื่อระดับน้ำในแม่น้ำลดลงในปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2485 แล้วเสร็จในต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2486 ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ 3 เดือน ส่วนสะพานเหล็กต่อมอคอนกรีตเสริมเหล็ก ติดตั้งสะพานเหล็ก 11 ช่วง ช่วงละ 20.80 เมตร ในตอนกลาง และสร้างสะพานไม้ต่อทางฝั่งน้ำด้านตะวันตก ลงมือก่อสร้างเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2486 โดยได้นำโครงเหล็กมาจากขวาลำเลียงมาทางเรือเข้ามาตามลำน้ำแม่กลองนำมาประกอบด้วยแรงงานเชลยศึก สะพานคอนกรีตสร้างเสร็จเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2486 ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ 7 เดือน เมื่อสร้างสะพานถาวรแล้วเสร็จ ฝ่ายไทยได้ขอให้ทหารญี่ปุ่นรื้อสะพานไม้ออก เนื่องจากราษฎรร้องเรียนมาว่า เรือแพ

สัญจรผ่านไปมาไม่ได้เพราะสะพานไม้ต่ำ ฝ่ายญี่ปุ่นจึงทำการรื้อสะพานไม้ที่สร้างไว้ตอนแรกนั้นออกทำการรื้อเสร็จเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487 (วรุณ สุวรรณฤทธิ์, 2544)

ภาพประกอบ 1 สะพานมหาเอเชียบูรพา: กาญจนบุรี (2544)

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบบทเพลงศิลปะเครื่องประดับที่แสดงออกถึงความเจ็บปวดและความรุนแรงที่ไร้ซึ่งอิสรภาพ มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิทรรศกาลและเครื่องประดับดังนี้ นำการกระทำของเชลยสงครามที่ก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้กระทำขณะยังมีชีวิตเป็นเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งการขุด ที่เกิดจากการนำต้นไม้และปรับดินในการดำเนินงานวางไม้หมอนและรางรถไฟ การเจาะที่ใช้แรงงานมือในการเจาะภูเขาเพื่อตัดเส้นทางรถไฟผ่าน ทั้งบริเวณเขาปูน และบริเวณช่องเขาขาดการตอก เป็นการกระทำที่นำรางรถไฟมายึดไว้กับไม้หมอนรถไฟตลอดเส้นทางหนองปลาตุกจนถึงประเทศพม่า ผู้วิจัยได้เลียนแบบการกระทำของเชลยสงครามโดยใช้การ ขุด เจาะ ตอก กระทำลงบนวัสดุทองเหลืองเพื่อให้เกิดพื้นผิวที่ได้จากแรงกระทำและใช้การเปลี่ยนสีโลหะเข้ามาเป็นตัวอธิบายช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยสีดำจากการออกซิไดซ์ หมายถึงอดีต ที่มีความยากลำบาก ความสูญเสีย และความทรมาน, สีทองจากผิวสีของโลหะ หมายถึงปัจจุบัน ที่เรื่องราวการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ เปรียบเหมือนบทเรียนอันมีค่า และราคาแพง ของมนุษยชาติ ที่ควรนำมาตระหนักคิด และหลีกเลี่ยงการทำสงครามบนโลกใบนี้ และสีรมเขียวจากการออกซิไดซ์ หมายถึงอนาคตเมื่อวันเวลาผ่านไป จะทำให้เรื่องราวของทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบทเรียนที่ผู้คนต้องมาศึกษาความสูญเสียจากสงคราม และเป็นสิ่งที่บอกถึงช่วงเวลาและความเก่าแก่ของเรื่องราว เมื่อโลหะเกิดการทำปฏิกิริยากับอากาศและน้ำ จะทำให้สีผิวเปลี่ยนเป็นสีเขียว เป็นสิ่งที่บอกระยะเวลาที่ผ่านมาของเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี เมื่อรวบรวมข้อมูลและเทคนิควิธีการทั้งหมดมาใช้ในการ

ออกแบบสร้างสรรค์แล้ว จึงได้เครื่องประดับที่ได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 และเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพประกอบ 2 การจัดนิทรรศการถ้อยคำความเจ็บปวดในบทเพลงศิลปะเครื่องประดับ หอศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร 6 พฤศจิกายน 2565

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในการสร้างทางรถไฟสายมรณะ ดังนี้

เหตุการณ์สำคัญในการสร้างรถไฟสายมรณะ	บทเรียนจากเหตุการณ์	ความรู้สึก		การสื่อสารความรู้สึกต่อเหตุการณ์
		ผู้อยู่ในเหตุการณ์	ผู้คนในปัจจุบัน	
1. ญี่ปุ่นเข้ามายึดเมืองไทยแต่ให้เกียรติไม่ได้ยึดเป็นเมืองขึ้น จำเป็นต้องสร้างทางรถไฟข้ามแม่น้ำแควใหญ่ โดยมาตั้งค่ายเพื่อสร้างทางรถไฟ ใช้แรงงานทั้งจำและเชลยสงคราม ส่วนใหญ่มาจากสิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ และ	1. ปรากฏร่องรอยหรือเสาสะพานที่โดนระเบิดจะผุดขึ้นมาสามารถเดินข้ามฝั่งแม่น้ำไปได้ ในหน้าแล้งจะเห็นเป็นเสาไม้ปักอยู่	1. คุณพ่อเล่าว่า พ่อมารับจ้างในกองทัพญี่ปุ่น และคุณแม่มาภัยยทวดได้เข้ามาขายของในกองทัพ ญี่ปุ่น เช่น ผลไม้ หรือสิ่งที่เชลยสงคราม	1. เกิดความหดหู่และกลัว กลัวการทิ้งระเบิด เวลาที่มีเครื่องบินบินมากจะมีเสียงสัญญาณคนในพื้นที่หรือประชาชนก็จะต้องหาที่หลบหรือแอบ	1. จากคำบอกเล่าของคุณพ่อสงสารเชลยสงคราม เขาถูกเกณฑ์มาเสื่อผ้าก็แทบจะไม่มีมีแต่ความสูญเสีย ผู้คนกล่าวว่า “หนึ่งไม้มอนเท่ากับหนึ่งชีวิต” ตลอดระยะทาง 364 กิโลเมตร ไม้มอนเปรียบเท่ากับจำนวนเชลยสงครามที่เสียชีวิตจากการ

อังกฤษเป็น ส่วนมาก และการ ก่อสร้างถ้าเจอภูเขา หรือภูมิศาสตร์ใด ขวางอยู่ก็จะมีการ เจาะหรือสร้างอุโมง		ต้องการ บริเวณบ้าน เป็นค่ายเชลย และอีกฝั่งของ แม่น้ำบริเวณ สะพานข้าม แม่น้ำแควเป็น บริเวณที่กอง วัสดุสำหรับ การก่อสร้าง และบริเวณ ซอย นิวซีแลนด์ใน ปัจจุบัน เมื่อก่อนเป็น สะพานไม้เดิม ก่อนจะสร้าง สะพานเหล็ก อันที่เราเห็นใน ปัจจุบัน		ก่อสร้างเส้นทางรถไฟ สายนี้ เปรียบเส้นทาง รถไฟสายนี้มีราคาแพง ที่สุดในโลกแต่มันไม่ได้ แพงด้วยการก่อสร้าง แต่มันแพงด้วยชีวิต ผู้คนที่ตายไปจากการ สร้างเส้นทางรถไฟสาย นี้
2. ฝ่ายสัมพันธมิตร พยายามทิ้งระเบิด เพื่อทำลายสะพาน ข้ามแม่น้ำแคว หลายครั้งแต่ก็ไม่ โดน จะไปโดน บริเวณอื่น จน สุดท้ายมีการร้อยโซ่ เข้ากับลูกระเบิด และทิ้งระเบิดลงมา	2. การ สูญเสีย คือ สงครามไม่ได้ ทำให้มีอะไรดี ขึ้น มีแต่ สูญเสีย ความ หดหู่ ทุกขเวทนา คนที่เสียชีวิต คนที่อยู่ข้าง	2. รู้สึก หวาดกลัว เหตุการณ์รอบ ข้าง สิ่งที่คุณ พอพูดบ่อย ที่สุดคือ เครื่องบินมา บินวนที่ บริเวณสะพาน ข้ามแม่น้ำแคว	2. รู้สึกสงสาร กับทหารที่มา เป็นเชลย สงครามบางคน ก็ไม่มีอาหารจะ กินและเป็นโรค ไข้ป่าเสียชีวิต เป็นจำนวนมาก	2. มีอะไรหันหน้าคุย กันดีกว่า อะไรที่ตกลง กันได้ ยอมกันได้ ก็ ยินยอมรับฟังและผ่าน ไปด้วยกัน ถ้า เสียเปรียบ หรือ ได้เปรียบก็ยอมกันอยู่ ด้วยกันอย่างสันติภาพ ดีกว่า สงครามไม่ใช่ เรื่องที่ดีเลยมีแต่ความ

ที่สะพานแม่น้ำแคว จึงเป็นสาเหตุให้ สะพานขาดได้ใน ที่สุด และมีเชลย สงครามพยายาม หนีค่าย ด้วยการมา อยู่กับชาวบ้านและ พยายามทำตัวให้ กลมกลืนไปกับ ชาวบ้านด้วยการมา ทำเกษตรกรรม	หลังก็เสียใจ “สงครามไม่มี อะไรดี”	ทั้งถูกบ้างไม่ ถูกบ้าง และ หลายครั้งถูก ระเบิด ก็มาตก ในพื้นที่ ที่บ้าน เป็นร่องรอย แห่งความทรง จำของคนใน พื้นที่		ทุกข์ทรมาน ต้องอยู่ อย่างแร้นแค้นและ ลำบาก ไม่ใช่กับแค่ เชลยสงครามเอง ชาว กาญจนบุรีก็อยู่อย่าง หวาดกลัว
---	---	---	--	--

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ถ้อยคำความเจ็บปวดในบทเพลงศิลปะเครื่องประดับ สามารถอภิปราย
ผลได้ ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การก่อสร้าง
เส้นทางรถไฟสายมรณะ ได้มีการเกณฑ์แรงงานเชลยทั้งจากเอเชียและชาติตะวันตก เข้ามาก่อสร้าง
สะพาน ก่อให้เกิดการสูญเสียและการเสียชีวิตของเชลยสงครามอย่างมากมาย นับเป็นจุดยุทธศาสตร์
ของสงครามโลกครั้งที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารุ สุวรรณฤทธิ์ กล่าวว่า การสร้างทางรถไฟ
สายไทย-พม่าที่คลุกเคล้าด้วยเลือดและเหงื่ออย่างมหาศาลนี้ มีเรื่องให้พูดถึงอย่างมากมาย เรื่องหนึ่ง
ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นสุดยอดเลยก็ว่าได้ คือเรื่องของสะพานชัวนิรันดร์ ด้วยเป้าหมายในการที่จะประหยัด
แรงงานและลดปริมาณลง โดยการไม่สร้างยาวข้ามแม่น้ำใหญ่ หรือด้วยการไม่ขุดเจาะอุโมงค์อันเป็น
หลักการทั่วไปของการสร้างทางรถไฟ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องสร้างสะพานผ่านบริเวณของแม่กลองสัก
ช่วงหนึ่ง เลยเอาบริเวณท่ามะขามเป็นที่ก่อสร้าง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีฐานดินหนาแน่นที่สุด นั่นคือ
สะพานชัวนิรันดร์แห่งแม่น้ำแม่กลองนั่นเอง (วรารุ สุวรรณฤทธิ์, 2544)

2. บทเพลงศิลปะเครื่องประดับที่แสดงออกถึงความเจ็บปวดและความรุนแรงที่ไร้ซึ่ง
อิสระภาพ พบว่า ในการระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญของการก่อสร้างทางรถไฟสายมรณะ ผู้วิจัยได้ใช้การ
สร้างสรรค์งานหัตถกรรม และอุตสาหกรรมเครื่องประดับมีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน นำ
เทคโนโลยีการออกแบบขึ้นมาสื่อความหมายในเรื่องของเหตุการณ์และเวลา สอดคล้องกับงานวิจัย
ของวรสิทธิ์ มุทเมธธา กล่าวว่ากระบวนการเคลื่อนไหวของนักทฤษฎีและนักปฏิบัติ ในเรื่องสุนทรีย
ศาสตร์และมาตรฐานการผลิต ทำให้การออกแบบซึ่งเคยอยู่ในแวดวงจำกัด เช่น งานหัตถกรรม

ช่างฝีมือ ได้ขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมตอบสนองผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ด้วยกระบวนการวางแผน นำความรู้เทคโนโลยีในทุกสาขามาบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การออกแบบในศตวรรษที่ 20 มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มากกว่าในศตวรรษก่อนๆ (วรสิทธิ์ มุทเมธา, 2548) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทำนอง จันทิมา ที่ได้ศึกษาการออกแบบ คือ การใช้ความคิดในการเลือกใช้วัสดุ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีหน้าที่ใช้สอยตามความต้องการ ทั้งในด้านอัตลักษณ์และผลงานในรูปร่างลักษณะตลอดทั้งรูปทรง (ทำนอง จันทิมา, 2542)

3. การส่งเสริมให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในการสร้างทางรถไฟสายมรณะ พบว่า เมื่อศึกษาข้อมูลจริงจากทนายทนายอยู่ในเหตุการณ์และมีความสัมพันธ์การเชลยสงครามทั้งฝ่ายอักษะและสัมพันธมิตร เมื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบสร้างสรรค์การจัดนิทรรศการจากข้อมูลซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนั้น มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้คนตระหนักถึงและระลึกถึงเหตุการณ์จากสงครามโลกครั้งที่ 2 และการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะอันเป็นการแสดงออกถึงความสูญเสียและความตาย สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ กล้าเกิด ที่เสนอว่าภาพตัวแทนความตายถูกนำมาใช้ในงานศิลปะอย่างหลากหลาย โดยที่ศิลปินได้ใช้ภาพตัวแทนความตายเพื่อเชื่อมโยงกับบางสิ่ง ซึ่งการสำรวจผลงานประกอบข้อมูลจากเนื้อหาซึ่งได้จากหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับผลงานชิ้นนั้นๆ ททำให้สามารถแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและภาพตัวแทนความตายออกเป็น 6 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับชีวิตและความตาย 2.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับปรัชญา ศาสนาและความเชื่อ 3.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับสังคม 4.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับการเมือง 5.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับจิตใต้สำนึก 6.กลุ่มภาพตัวแทนความตายสัมพันธ์กับธรรมชาติ (รัชฎาภรณ์ กล้าเกิด, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

หลักในคิดและนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และลงพื้นที่ นำมาสู่การสร้างสรรค์ออกแบบ ผลงาน และการจัดนิทรรศการ คือ

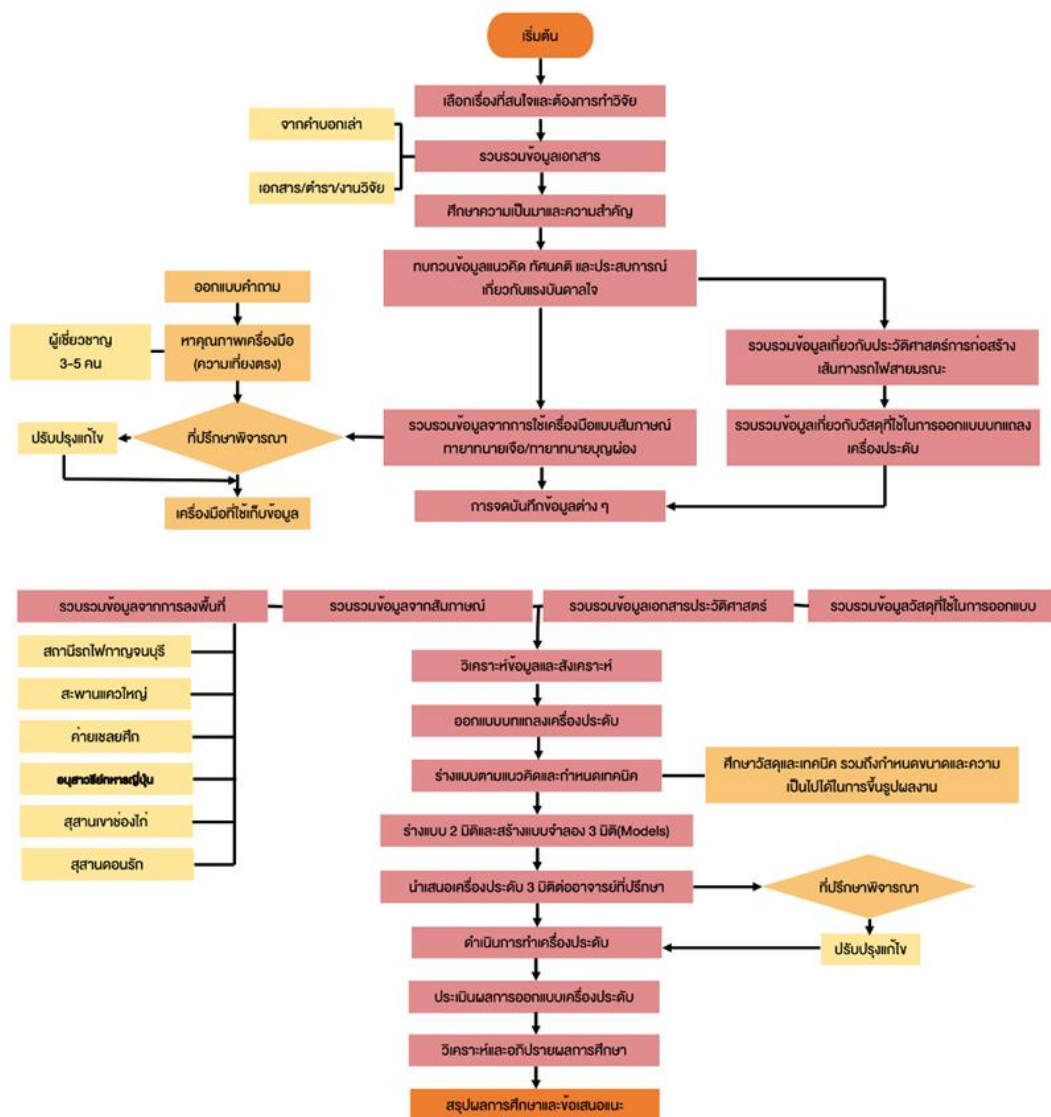
1. การขึ้นรูปการกระทำบนแผ่นโลหะ การขึ้นรูปเลียนแบบการกระทำของเชลยศึกสงคราม เริ่มจากการตัดแผ่นโลหะทองเหลืองและตีด้วยค้อน เจาะด้วยสิ่ว ฟันด้วยขวาน และการดูลให้โลหะมีแรงอัดและแตกเลียนแบบลักษณะของโลหะโดนแรงระเบิดให้เกิดลวดลายที่มีโครงสร้างเลียนแบบเหตุการณ์ในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ

2. การทำสีโลหะ ใช้การทำสีโลหะด้วยการรมดำและรมเขียว เลียนแบบการเกิดปฏิกิริยาเคมี โดยธรรมชาติ ให้มีความใกล้เคียงกันกับโลหะที่ผ่านวันเวลาร่วม 84 ปี

3. การทำโครงไม้ การทำโครงไม้ คือการเลียนแบบไม้หมอนทางรถไฟ ให้มีลักษณะและการสื่ออารมณ์ถึงไม้หมอนรถไฟของทางรถไฟสายมรณะ ซึ่งทำมาจากไม้เบญจพรรณในบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี

4. การสัมภาษณ์ทายาทของบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างทางรถไฟสายมรณะทั้ง 2 ท่านผู้วิทัศน์ในการนำเสนอในนิทรรศการ และนำข้อมูลมาสู่การจัดและสร้างสรรค์นิทรรศการ

5. การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับในการจัดนิทรรศการ Documentary Exhibition จากวัสดุและเทคนิคที่ได้จากการทำชิ้นงานจัดนิทรรศการ เพื่อแสดงถึงร่องรอย เรื่องราว ความเจ็บปวด ความรุนแรง จากสงคราม และการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ ดังนี้

บทสรุป

การสร้างสรรค์ผลงานผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาประวัติศาสตร์ทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้การสัมภาษณ์จากทายาทผู้มีส่วนช่วยเหลือและแรงงานในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟ ผู้วิจัยจึงนำคำสัมภาษณ์จากทายาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกระทำของเชลยศึกที่มีต่อทางรถไฟ วัสดุ และการกระทำของธรรมชาติเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พบเห็นรับรู้เข้าใจได้ง่าย โดยถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะเครื่องประดับจากเทคนิคการตี ตอก เจาะ ขุด และการทำปฏิกิริยากับโลหะโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นเทคนิคที่เชลยสงครามได้มีการใช้ในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำข้อมูลเผยแพร่ หรือจัดแสดงอย่างถาวรต่อสาธารณะชนในพื้นที่สาธารณะ แบบถาวร

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำผลงานการสร้างสรรค์ เข้ามาใช้ตกแต่งในสถานที่ราชการ หรือพื้นที่ในจังหวัด ให้ได้เห็นถึงกระบวนการและความตระหนักถึงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการสนับสนุนให้ทำของที่ระลึกเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ การก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายมรณะ และจัดจำหน่ายเพื่อให้ผู้สวมใส่ได้ตระหนักถึงเหตุการณ์ในครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การสร้างสรรค์ข้อมูลเชิงเอกสารสู่นิทรรศการ (Documentary Exhibitions) ที่สำคัญ คือ นิทรรศการเชิงข้อมูล สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ อื่นหลายแห่งในการนำเสนอข้อมูลเชิงศิลปะการสร้างสรรค์ โดยควรให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลในการจัดนิทรรศการให้เป็นงานถาวร เพื่อเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะให้มากยิ่งขึ้น สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ ผลงานศิลปะการออกแบบเครื่องประดับ นำไปต่อยอดจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าชมและสามารถต่อยอดได้เป็นของที่ระลึกของจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 และเพิ่มจำนวนชิ้นงานจัดแสดง พร้อมข้อมูลให้มีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฟ็อน เปรมพันธุ์ และโสเมชยา ธนังกุล. (2563) *เสรีไทยสายกาญจนบุรี*. กาญจนบุรี: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- วรุธ สุวรรณฤทธิ์. (2544). *สงครามมหาเอเชียบูรพา กาญจนบุรี*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วรสิทธิ์ มุทเมธา. (2548). การออกแบบในศตวรรษที่ 20. *ปริญญานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต*. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ทำนอง จันทิมา. (2542). *การออกแบบ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รัชฎากรณ์ กล้าเกิด. (2558). การใช้ภาพตัวแทนความตายเป็นสื่อสัญลักษณ์ในงานศิลปะร่วมสมัยไทย. (พ.ศ.2545-2555). *วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Tolstoy, L. (1964). *What is Art quoted in Titus H.H. Living Issues in Philosophy*. American, Book: New York.

